

פרשת ראה ה'תשפ"א / הרה"ג אליהו עטיה שליט"א

לקבלת השיעור במייל:
6537488@gmail.com

ליקוטי מוהר"ן תורה רע"ה. תניינא ה' אות טו

מתי שומעים לנביא שנותן אות ומופת/זוהרות מ'דרכי האמורי/ הקשר בין גדידה וקרח על מת לבין ע"ו/ בן תורה צריך לשמור על הופעתו ולעשות בזה קידוש ה' / אנחנו בניו של ה' ולא יתכן שיעשה לנו משהו רע/דברי' הזוהר שמי שעוסק רק בפשטי אורייתא הוא בחינת עבד/ לא להוסיף מנהגי אבילות מעצמינו/המעלה הגדולה מי שהוא מוגדר כבן ה' ועובד את ה' עבד/לשמוע בזיונו ולדיום ולשתוק.

בסייעתא דשמיא

יצא לאור ספר

ליקוטי מוהר"ן

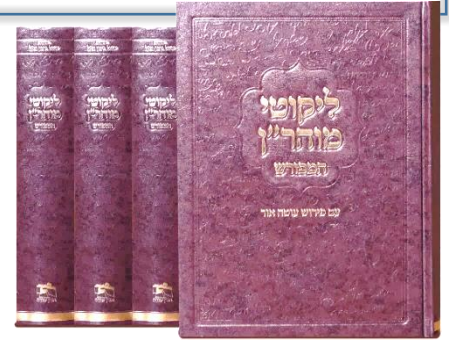
עם פירוש עוטה אור

בארבעה כרכים

ניתן להשיג בטלפון

053-4120355

058-3260155

מתי מועיל אות ומופת של הנביא להאמין לו ומתי לא?

א. בפרשת ראה יש הרבה נושאים, והיום נעסוק בשני נושאים. פרק י"ג עוסק בענין של עבודה זרה, ומתחיל בפסוק (יג, ב-ד): "כִּי יָקוּם בְּקִרְבְּךָ נָבִיא או חֵלֶם חֲלוֹם וְנָתַן אֵלָיֶךָ אוֹת או מוֹפֵת... לְאמֹר נִלְכָּה אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יְדַעְתֶּם וְנַעֲבֹדֵם לֹא תִשְׁמַע אֶל דְּבָרֵי הַנְּבִיא הַהוּא... כִּי מִנְּסָה ה' אֱלֹקֵיכֶם אֶתְכֶם לְדַעַת הַיִּשְׁכֶּם אֲהַבִּים אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם בְּכָל לִבְבְּכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם". ואמנם, בפרשה הבאה פרשת שופטים כתוב שהסימן שהנביא הוא נביא אמת, אם הוא נותן אות ומופת סימן שהוא נביא אמת, אבל כאן כתוב שאפילו שהוא נותן לך אות ומופת – לא מועיל והוא נביא שקר אם הוא אומר לך לעבוד אלהים אחרים.

וההסבר: מובא בגמרא סנהדרין (דף ז.צ.) שאם נביא אמת כמו אליהו הנביא אומר לאדם שהוא צריך לשנות איזה מצווה, או להתיר איזה עבירה, (כמו שאליו הנביא אמר בהר הכרמל לשחוט קודשים בחוץ), אז תשמע לו. אבל אם הנביא אומר לך לעבוד עבודה זרה, אז אפילו אם נותן לך אות ומופת, אפילו מעמיד חמה ברקיע כיהושע בן נון – מופת הכי גדול שיכול להיות, אל תשמע לו. ולמה? כי לא יתכן אף פעם שה' יצווה לעבוד עבודה זרה, זה דבר שלא יתכן.

להיזהר מעצות של מפורסמים של שקר שיש בהם בחינת ע"ז

ב. ואם תשאל א"כ למה ה' ית' נותן לנביא השקר כאלה כוחות לעשות מופתים לבלבל אותנו, על זה התשובה: "כִּי מִנְּסָה ה' אֱלֹקֵיכֶם אֶתְכֶם", ה' נותן כח לע"ז לעשות מופתים, בשביל הניסיון והבחירה. וגם אם מראים לך אותות ומופתים, אם זה ענין של עבודה זרה צריך לא לשמוע לדבר הזה. ויש בזה קצת נפקא מינה גם להיום, כי יש כמה מפורסמים של שקר שהם נותנים כל מיני סגולות של אמונות כזביות, לעשות כל מיני דברים שהם 'דרכי האמורי', שזה ענין של אבירי עבודה זרה, כמו כל מיני קטורות וכו', ולפעמים רואים שהמפורסם של שקר הזה מצליח, והדברים שלו מתקיימים. אז תדע שאם הוא אומר לך דברים שהם 'דרכי'

האמורי', שעל פי שולחן ערוך זה אביריהו דעבודה זרה, אסור לך לשמוע אפילו שהוא מצליח והדברים שלו מתקיימים. ולמה הוא מצליח? "כִּי מִנְּסָה ה' אֱלֹקֵיכֶם אֶתְכֶם לְדַעַת הַיִּשְׁכֶּם אֲהַבִּים אֶת ה' אֱלֹקֵיכֶם בְּכָל לִבְבְּכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם".

מהו הקשר בין גדידה וקרח למת לענין עבודה זרה

ג. אחר כך כתוב (דברים יד, א): "בְּנִים אַתֶּם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִתְגַּדְּדוּ וְלֹא תִשְׁמְעוּ קִרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לְמַת". שואלים המפרשים, מה הקשר בענין של קרח לבין כל ענייני עבודה זרה שנאמר בפרק הקודם שמדבר כולו על עבודה זרה עד שמסיים בענין עיר הנידחת. ומסביר רבי נתן (הל' קרחה ה"א) דבר עמוק: מה הענין של אומות העולם שהיו עושים קרחה בין עיניהם למתים, שזה ההיפך ממה שאנחנו עושים בתפילין? דהנה כתוב בפרשת 'קדש לוי' (שמות יג, ט): "וְהָיָה לְךָ לְאֹת עַל יָדְךָ וּלְזִכְרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת ה' בְּפִיךָ" – התפילין באים לשם זכרון. ולעומת זאת אומות העולם הגויים דוקא עושים זכרון מהמיתה, ואנחנו עושים זכרון מהחיים.

מובא בגמרא מנחות (סוף דף מד.) "מי שמניח תפילין זוכה לחיים לאריכות ימים, ומביאה את הפסוק (ישעיהו לח, טז): "אֲדַנִּי עֲלִיָּהֶם יְחִיו", בתפילין יש כ"א אזכרות, וכשנותן את התפילין על ראשו "לְזִכְרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ" – זוכה לזיכרון בקדושה. לעומת זאת הזכרון של הסטרא אחרא והטומאה של הגויים, זה הזכרון שהם עושים למתים שלהם להיות מקושרים איתם, ע"י שמתגודדים ועושים קרחה בראש. כשאליו הנביא מדבר על נביאי הבעל ועובדי העבודה זרה, כתוב (מלכים א' יח, כח): "וַיִּתְגַּדְּדוּ בְּמִשְׁפָּטָם בְּחַרְבוֹת וּבְרִמְקָהִים עַד שֶׁפָּךְ דָּם עֲלֵיהֶם", ופירש במצודת ציון: "ענין שריפת הברש, כמו לא תתגודדו" (דברים יד, א).

טומאת עבודה זרה היא כטומאת מת

ד. כשנביאי הבעל ניסו שהבעל יענה להם הם היו צריכים להתגודד עד שפוך דם וכו' – כמו שהם עושים על המתים, כדי להתדבק בטומאת העבודה זרה שהיא טומאת מת, וכמו שכתוב (תהלים קו, כח) "וַיִּצְמְדוּ לְבַעַל פְּעֹר וַיֵּאָכְלוּ זִבְחֵי מֵתִים" וכתוב בגמרא (ע"ז דף כט:) שהוקשה ע"ז למת לכמה דינים יש היקש בין מת לבין עבודה זרה. עבודה זרה זה בחינה של מיתה הכמרים של עבודה זרה כדי לקבל את הכוח שלהם הם היו הולכים לישון בבתי קברות, ומתייחדים עם המתים, כי ע"י סטרא דמותא והטומאה ששוכנת אצל המת – הם לוקחים את הכוח שלהם. נמצא, שענין ההתגודדות ועשיית קרחה למת, זה ממש עבודה זרה כי העובדי עבודה זרה כדי להתייחד עם מיתיהם, הם עושים סימן ושורטים את הגוף שלהם כדי לזכור את המיתה.

לעומתם אנחנו שמים תפילין במקום הזה, תפילין הם בחינה של חיים וכנ"ל. הזיכרון שלנו הוא לזכור את "עלמא דאית", (כמובא בליקוטי מוהר"ן תורה נ"ד ח"א), בתפילין יש את הזיכרון של העולם הבא, לעומת עבודה הזרה ששם זיכרון של של המיתה.

בנים אתם לה' אלהיכם אתם בני המלך ולא בני השפחה

ז. רבי נתן לא מזכיר את האבן עזרא (כי לרוב בברסלב לא לומדים כ"כ את הפירוש שלו, רק בדרך אנג) אבל הוא מבאר ג"כ את הנקודה הזאת. והוא מסביר בליקוטי הלכות (ה' ברכות השחר ג, מה) על פי הסוד של מעשה י"א בסיפורי מעשיות, מעשה מבן המלך ובן השפחה שנתחלפו, והענין של החילוף הזה, שאנחנו כל הזמן בבלבול האם מה שאנחנו רוצים לעשות האם זה מצד הבן המלך שלי, שזו הנשמה האלוקית, או מצד בן השפחה שלי – הנפש הבהמית. וניתן דוגמא: אם אדם עומד לפני המראה ומסתרק ומסתדר כדי להיראות יפה, מאיפה זה מגיע? האם זה מגיע מצד בן השפחה שלי (ובפרט בחורים ובחורות צעירים שבד"כ כלל זה מגיע מצד הסט"א), או שזה מגיע מצד הבן המלך שלי: "בנים אתם לה' אלקיכם", ואני רוצה לעשות את רצון השם שיהודי יראה בן מלך. אנחנו בבלאגן עם החילוף הזה של בן המלך והשפחה אצלנו ולא יודעים עד הסוף האם המעשים שלי זה מצד היצר הטוב או מצד היצר הרע.

הזהר אומר שמי שעוסק רק בפשטי אורייתא הוא בחינת עבד

ח. רבינו גילה לנו (בליקוטי מוה"ר"ן סוף תורה א') שהיצר הרע הוא מתלבש במצוות, הוא צבוע גדול, ולכן אנחנו לא יודעים מאיפה זה בא. הגוף הבהמי זה בחי' "בן השפחה", והנשמה זה בחינת 'בן המלך'. והזהר הקדוש (פ' בהר ק"א ע"ב) מבאר יותר בעומק, שזה תלוי מה הנשמה לומדת. נשמה שלומדת רק פשטי אורייתא, היא בבחינת 'עבד', ונשמה שלומדת פנימיות וסתרי התורה זה בחינת 'בן'. ולחומרת הדברים נעתיק את לשון הזהר: בתרין שְׁמֵהָן אַקְרוּן יִשְׂרָאֵל לְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא: 'עֲבָדִים' – דְּכָתִיב 'עֲבָדִי הִם'. וְאֶקְרוּן 'בָּנִים' – דְּכָתִיב 'בָּנִים אַתֶּם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם'. בְּזַמְנָא דִּידַע לֵיהּ בַּר נֶשׁ לְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאִוְרַח כְּלָל (שעוסק בתורה רק בדרך הפשט, ומקיים את המצוות רק כפשוטם – מתוק מדבש), כְּדִין אַקְרִי 'עֲבָד' דְּעֵבִיד פְּקוּדָא דְמֵאֲרִיָּה, וְלֵית לֵיהּ רֶשׁוּ לְחַפְשָׁא בְּגִיזוּי וּבְרִוּוּן דְּבִיתֵיהּ. וְאֶבְלָן בְּזַמְנָא דִּידַע לֵיהּ בַּר נֶשׁ בְּאִוְרַח פְּרֻט, כְּדִין אַקְרִי בֶן רַחֲמָא דִּילֵיהּ, כְּבִין דְּחַפִּישׁ בְּגִיזוּי, בְּכָל רִזִּין דְּבִיתֵיהּ. (תרגום: בשני שמות נקראים ישראל לקדוש ברוך הוא: עבדים, שְׁכָתוּב 'עֲבָדִי הִם', וְנִקְרָאִים בָּנִים, שְׁכָתוּב 'בָּנִים אַתֶּם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם'. בְּזַמַּן שֶׁמְבִיר הָאָדָם אֶת הַקְּב"ה בְּדֶרֶךְ כְּלָל, אִזּוּ הוּא נִקְרָא עֲבָד שְׁעוֹשֵׂה מִצְוֹת רַבּוֹ, וְאִין לֹא רְשׁוּת לְחַפֵּשׁ בְּגִיזוּי וּבְסוּדוֹת בֵּיתוֹ. אֲבָל בְּזַמַּן שֶׁמְבִיר אוֹתוֹ הָאָדָם בְּדֶרֶךְ פְּרֻט, אִזּוּ נִקְרָא בֶן אֱהוּב שְׁלֹו, כְּמוֹ בֶן שֶׁמְחַפֵּשׁ בְּגִיזוּי, כְּכֵן סוּדוֹת בֵּיתוֹ).

רבי חיים ויטאל (בהקדמה שלו לשער ההקדמות ונדפס גם בעץ חיים) היה מאוד מקפיד על רבנים שמתעסקים רק בפשטי אורייתא, וכתב שאי אפשר לשים ספר תורה במקום כזה שלא לומדים בו סתרי תורה. זאת אומרת בודאי צריך ללמוד פשט, אבל לא שכל העסק שלך בלימוד התורה יהיה פשט, וזה חילוף של בן המלך ובן השפחה, שאדם מתבלבל ועוסק רק בבחינה של 'עבד' – בחי' מלאך מט"ט – ששה סדרי משנה בחינת פשטי אורייתא, והוא עוזב ח"ו את לימוד פנימיות התורה, כי עיקר הלימוד תורה שאנחנו צריכים לעסוק בו זה בפנימיות התורה, וזה גם כן חילוף בין בן המלך לבן השפחה.

מהו הקשר בין דיני גדידה וקרחת לענין שבנים אתם לה'

ה. כתוב: "בנים אתם לה' אלקיכם לא תתגדדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת". לכאורה מה הקשר בין תחילת הפסוק להמשך שלו, למה בגלל שאנו בנים לה', לא תיתנו קרחה וכו'? רש"י הקדוש מפרש: "לפי שאתם בניו של מקום, אתם ראויין להיות נאים, ולא גודדים ומקורחים כדרך שהאמוריים עושין".

בן תורה צריך לשמור על הופעה נאה ולעשות בזה קידוש ה'

ו. יש פה נקודה מאוד חשובה. אצל בני ישיבות הליטאים ידוע שיש שתי שיטות בעבודת השם של בן תורה. יש את שיטת סלבודקה, ויש שיטת נובהרדוק, והיו שינויים ביניהן. ואחד הדברים שהיה מאוד בולט בשיטת סלבודקה (שההמשך שלה כיום זה הסגנון של ישיבת חברון, שזה ההמשך של ישיבת 'סלבודקא' כנסת ישראל), שם הייתה עבודה במדרגת האדם. כלומר שאדם צריך לכבד את עצמו, כי אני בן של הקב"ה, והאסמכתא שלהם מהפסוק הזה: "בנים אתם לה' אלקיכם לא תתגדדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת", בגלל שאתם בנים של המקום, אתם צריכים להיראות יפים, אז מי שבאמת מקפיד על ההופעה החיצונית שלו, מפני שהוא בן של מלך, בשביל קידוש השם, הוא מקיים כאן מצוה של "בנים אתם לה' אלקיכם". וצריכים לחשוב על זה בפרט בדור שלנו, שאם אדם הולך קצת מוזנח או בגד קרוע, לא נראה טוב או לא מריח טוב אז ח"ו יש בזה חילול השם, אנשים אומרים ככה נראה אדם דתי עבד השם?! ולכן צריך לשים את לב לדבר הזה ולכוון לשם שמים. אבל כמובן לא כמו בחורי ישיבה 'מודרניים', שכבר מנסים להיות דוגמנים, יש תמיד את הגבול בין אם אדם הולך להתנאות ח"ו מהצד הסטרא אחרא, מהצד של הקליפה, לבין זה שהוא מתנאה מהצד של הקדושה, שהוא בן של מלך. וכיון שהגבול הוא דק חשוב שתהיה כוונה אמיתית לכבוד השם.

אנחנו בנים של ה' ולא יתכן שיעשה לנו משהו רע

ז. לאבן עזרא יש פירוש מענין בקשר מצות גדידה וקריחה לבין "בנים אתם לה' אלקיכם" שהוא נוטה לחסידות. והוא אומר: הרי למה עושים קרחה וגדידה בגלל שיש להם צער על המת. ואז הם עושים אות לעצבות שלהם. אומר לנו הקב"ה: "בנים אתם לה' אלקיכם" – אני אבא שלכם, לא יתכן שעשיתי לכם משהו רע, ובודאי מה שעשיתי זה לטובתכם, רק מה אתם עדיין 'בנים קטנים' ולא מבינים את מה שהאבא עושה בשבילכם.

הרבה פעמים כשאבא מתנך את הבן, הבן חושב שהאבא שונא אותו, אבל באמת כשאבא מתנך את הבן ואפילו הוא נותן לו מכה, הכאב יותר גדול לאבא מאשר לילד, והאבא עושה את זה לטובת הבן, וכן הקב"ה אומר "בנים אתם לה' אלקיכם", ובודאי אני עושה אתכם את הכי טוב שיכול להיות. וגם אם ח"ו נפטר אדם, זה בודאי לטובה, וכיון שכך אל תעשו קרחה ואל תתגודדו (תלישה של השיער ושריטה בגוף), שבזה אתם מראים כאילו הקב"ה עשה איתכם משהו רע, ואיזו הנהגה אכזרית ח"ו.

כיצד לנחם את האבלים חס ושלום באמת

רבינו מפרש פירוש עמוק ונפלא, המצווה היא נר, ואומרת הגמרא בפסחים (ו' ע"ב) שנרות משמשים לחיפוש, כמ"ש (צפניה א, יב): "וְהָיָה בְּעֵת הַהִיא אֶחָפֵשׂ אֶת יְרוּשָׁלַם בְּנֵרוֹת". היינו, שהמצוות שעשיתי משמשות אותי בשביל לחפש. ואיפה לחפש? לחפש בגניזא דמלכא' – בגניזים של הקב"ה. כשאדם נפטר נותנים לו את כל הנרות של המצוות שהוא עשה, והוא לוקח את הנרות והולך לאוצרות של הקב"ה, ומוצא אוצר ועוד אוצר ולוקח, ועם זה הוא עתיד לחיות את חיי הנצח שלו לעולם הבא. הנרות שעשיתי במצוות הם אלה שבכוחם אני מוצא את האוצרות שבהם אוכל לחיות לחיות חיי נצח, באוצרות שנמצאים בגניזא דמלכא.

אומר רבינו חידוש מתוק מדבש, כיוון שנפטר אדם נעשה 'חופשי' (בשין שמאלית) מן המצוות, מלשון חיפוש, נעשה מחפש מן המצוות שעשיתי, בגניזא דמלכא. וממילא פנים אַתָּם לְה' אֱלֹקֵיכֶם לֹא תִתְגַּדְּדוּ וְלֹא תִשְׁיִמוּ קִרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לְמֵת, כי אדרבה, עכשיו הוא מקבל את כל הנרות שלו כדי לחפש את האוצרות בגניזא דמלכא, ולכן אסור לך להתגודד עליו, ולעשות קרחה, אלא רק מה שכתוב בהלכה בשולחן ערוך צריך לעשות. וכן גם לבכות על המת יותר מג' ימים שכתוב בהלכה זה אסור, רבינו התבטא פעם (חיי מוהר"ן אות קפ"ו) שהוא מכריח את עצמו לנהוג את כל ענייני האבלות, כי רבינו כל כך חי את העלמא דאתי. ורבינו אמר שאלמלא שכתוב בשולחן ערוך שכך וכך צריך לעשות, לא היינו עושים את זה מדעתנו, כי אנחנו יודעים כל כך שטוב לנפטר, אלא מה כל מה שאנחנו עושים, כי כך כתוב בשולחן ערוך.

לא להמציא או להוסיף על דיני ומנהגי האבלות שבשו"ע

יא. רבינו מסביר בליקוטי מוהר"ן (תורה כ"א ח"א) ששבעת ימי האבלות באמת הם תיקון לנפטר למשוך לו את שבעת המקיפים, כדי להעלות את נשמתו. אבל כל זה כשעושים את האבילות רק ע"פ השולחן ערוך, אבל לא לחדש מעצמו שום דבר של אבלות. יש כל מיני מנהגי אבלות כמו ללבוש שנה שלימה שחורים, וכל הדברים האלה עדיף לא לנהוג את כל זה. מי שזה המנהג במשפחה שלו מדורות, וכדי שלא יהיה מחלוקת אז בסדר, אבל מי שלא, עדיף לא לחדש מנהגים יותר מדברי השולחן ערוך, כי צריך לעשות מה שכתוב בשו"ע ולא יותר, כדי לדעת שבאמת מה שעשה הקב"ה הכול לטובה, אפילו שזה מאוד קשה לנו בכל אופן מתברר שהכול הכול לטובה. אבל מי שמחדש מנהגי אבלות יותר מההלכה, זה מראה שהוא מוסיף צער יותר מההלכה. עיקר הנקודה היא שלא להוסיף דברים שאתה לא מחויב בהם. ואני אומר את הדברים למעשה, לפעמים יש בזה בלבולים רח"ל.

נחזור לענין, כשאדם נפטר הוא מקבל את הנרות לחפש בגניזא דמלכא, ולאסוף את האוצרות שבהם הוא ישתמש לחיי נצח. וכדי שאדם יזכה לזה הוא צריך לעשות את המצוות בתמימות ופשטות, ובלי לחפש את הטעמים שלהם, אלא לעשות מצוות רק בגלל שהקדוש ברוך הוא ציווה לעשות אותם.

ט. כשאדם נפטר אז יש את ההפרדה בין בן השפחה – שזה הגוף, וחלק ה'עבד' שבנשמה נשאר כאן בבחינת 'הבלא דגרמי', וחלק העליון שזה בן המלך שבנשמה זה מה שעולה למעלה. ומסביר רבי נתן, למה "לֹא תִתְגַּדְּדוּ וְלֹא תִשְׁיִמוּ קִרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לְמֵת", בגלל שאנחנו צריכים לשמות. נכון יש 'ברוך דיין האמת' יש מנהגי אבלות, אבל צריכים גם כן להסתכל על הצד השני של המטבע, שעכשיו טוב לנפטר, כי הוא נפרד מהחלק הרע שבו, ועכשיו יש בו רק את החלק הטוב.

יש מעשה שהובא בחיי מוהר"ן (אות תמ"ו) שפעם עברו לפני החלון של רבינו אנשים בלווייה, ואנשי המשפחה מאוד צעקו ובכו בקול, ורבינו אמר: הם כל כך צועקים ובוכים, שהם כאילו אומרים שהיה יותר טוב שהיית עדיין נשאר איתנו כאן בהבלים של זה העולם. ורבי נתן אמר לרבינו: 'אבל בכל אופן הנפטר הזה לא הולך עכשיו ישר לגן עדן, לפי מה שהכירו אותו, יש לו עדיין מה לעבור יסורי גיהנם וחיבוט הקבר, עד שיזכה בעז"ה לאכול את שכר המצוות שהוא עשה. והשיב רבינו וז"ל: 'עַל כָּל פְּנִים עָתָה יְהִיֶה הַקֶּץ וְהַגְּמָר מֵהִיסוּרִים וְצַעֲרוֹ. כִּי יִסְבַּל מִהַ שְׂיִסְבַּל וְאַחַר כֵּן יִזְכֶּה לְמַה שְּׁפָעַל בְּזֶה הָעוֹלָם אֵיזָה שֶׁכָּר עוֹלָם הַבָּא, עַל מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים.'

וזה הנחמה האמיתית שמנחמים את האבלים כשבאים לבית האבל ומנחמים אותם, אז אנחנו כל הזמן מזכירים את הענין של תחיית המתים, ואת גן עדן, וזה מנחם את האבל בכך, כי באמת נכון שמהצד שלנו, זה שנפטר קרוב משפחה הוא צער מאוד גדול, אבל אם נסתכל על הנשמה, הנשמה עכשיו רק עולה ומתעלה, ואפילו אם היא מקבלת את העונש שלה, היא מזדככת ונטהרת ואחר כך היא מגיעה לייעוד שלה. ואומרים לאבל: תראה שהנפטר – נפטר מהייסורים שלו בעולם הזה, ומעכשיו כבר יהיה לו טוב.

אבל מי שעושה קרחה וגדידה, אומר רבי נתן זה מראה שכביכול מעשה הקב"ה היה רק לרע ח"ו, כאילו יותר טוב שיהיה עדיין מעורב בן המלך ובן השפחה בלי הפרדה. לכן אסור לעשות קרחה שזה זכרון לענין של מת כאילו לחבר אותו עדיין עוד עם העולם הזה, אלא אדרבה אנחנו צריכים לעשות כל הזמן זיכרון של תפילין שזה זיכרון של 'עלמא דאתי', של חיי עולם הבא, ולא ח"ו זכרון של המיתה.

כשאדם נפטר נותנים לו לחפש בגניזא דמלכא

י. רבי נתן מסביר עוד נקודה מאוד חשובה על פי הזוהר הקדוש הנ"ל, כשאדם נפטר נותנים לו לחפש בגניזא דמלכא. מה הביאור? רבינו מסביר בליקוטי מוהר"ן (תורה רע"ה) כתוב (משלי ה, כג): "כִּי יָרַ מִצְוָה וְתוֹרָה אֹרֵךְ, המצוה נקראת 'נר', והתורה נקראת 'אור'. ויש פסוק בתהלים (סח, ו): "בְּמַתִּים חָפְשִׁי", ודורשת הגמרא בשבת (דף ל.) – כיוון שנפטר האדם נעשה חופשי מן המצוות. הפשט הוא, מתי אדם יכול לקיים מצוות, רק כשהוא בעולם הזה אבל כשאדם נפטר, כמה שהוא ירצה לקיים מצוה זה לא יעזור לו, כי כבר הוא לא יכול יותר לקיים מצוות.

שהקב"ה ציווה, ולא בגלל החכמה שלך. למשל אדם שלמד את סודות מצוות לולב, יש כל כך סודות יפים באר"י ז"ל, ואז כשהוא בא לקיים את מצות לולב הוא מקיים אותה עם החכמה שלו, שמבין את כל הייחודים, ועושה את הפעולות לסלק טללים רעים וכו', ומושך את השפע ומוריד אותו לאתרוג, וכל הכוונות האלו עוברות לו בראש, ויש לי המון חכמה במעשה המצוה, ואז זה בחינת "כל שחכמתו מרובה ממעשיו שלא מתקיימת חכמתו. כי כבר עושה את המצוה מחמת שהשכל שלו מחייב ומבין שצריך לעשות אותה. ולא רק בגלל שהקב"ה ציווה.

ולעומת זאת "כל שמעשיו מרבין מחכמתו, חכמתו מתקיימת" מסביר רבינו, כשאתה עושה את המצוה בלי חכמה בכלל אלא רק בגלל שהקב"ה ציווה, ואז חכמתך תתקיים. ודוקא ע"י שאתה שוכח את החכמה – כך החכמה מתקיימת, זה נשיאת הפכים, כשאתה עושה את המצוות בגלל שהשי"ת ציווה ולא מחמת החכמה שלך, דוקא בגלל חכמתך מתקיימת.

לפי רבינו עיקר החכמות והידיעות הם קודם המעשה ולא במעשה

יד. וזהו גם המשנה שם (אבות א, יז) "ולא המדריך עקר אלא המעשה", ונשאלת השאלה: לפי זה מה כל הענין של כוונות האר"י ז"ל והמקובלים שלומדים את הסודות של המצוות? ועוד שרבינו אומר בתורה א', "צריך להסתכל בשכל של כל דבר" – התשובה: כל זה עד שאתה עושה את מעשה המצוה, ובאמת צריך ללמוד את כל הכוונות של האר"י, וצריך ללמוד את כל הכוונות של התפילה, צריך לדעת את הכול, ולהסתכל בשכל של כל דבר ולדעת הרבה חכמה. אבל ברגע שאתה מגיע למעשה, אתה צריך שיהיה בחינת של: "מעשיו מרבין מחכמתו". ולא הכוונה שלא תהיה לך חכמה וידיעה בכוונות המצוות וטעמיהם על פי הקבלה, אלא אדרבה תלמד ותהיה מלא חכמה, אך בשעה שאתה עובד את השם תעשה בפשיטות גמור, ובלי שכל של טעמי המצוות ואפי"ה האמיתיים שלמד. כי מי שבאמת לא יודע שום דבר, ולא הסתכל בשכל של כל דבר, עליו לא מדובר כי באמת אין לו שום חכמה, אבל כל החידוש שגם כשיש לו שכל ויודע את סודות המצוה, גם הוא צריך שיהיו מעשיו מרבין מחכמתו, כי בשעת המעשה הוא מקיים בפשטות ותמימות בלי שום שכל.

יש סיפור יפה על הבעש"ט הקדוש שצוה לתלמידו ר' זאב קיצס שיהא הפעל תוקע אצלו בראש השנה. והוא למד הפנונות על פי קבלה, ורשם על ניר שיהא לו בזמן התקיעות, והניחו במחזור. והנה, סמוך לתקיעות נאבד הניר ונסה ר' זאב לחפשו ולא מצא, ונתבלבל לגמרי שהכל נאבד, ונגש כך אל התקיעות בפשטות בלי הפנונות, ובלב נשבר התחיל לבכות, וכך תקע כל התקיעות. לאחר התפלה אמר לו הבעש"ט: ידוע שבהיכל המלך יש הרבה חדרים, ולכל דלת יש מפתח מיוחד ושונה, וכך הפנונות הן מפתחות לשערים שלמעלה, אך יש כלי אחד שפותח כל הדלתות והמנעולים, והוא הגרזן שהוא שובר את הדלת, לב נשבר הוא הגרזן שיכול לפתח כל השערים וההיכלות כלם.

יב. נלמד בליקוטי מוהר"ן את תורה ה' (ח"ב אות ט"ז) והיא נאמרה בראש השנה שנת תק"ע 'תקעו אמונה'. ושם רבינו מדבר על ענין של ראש השנה, והוא מסביר את כל הענין וגם מקשר אותו לענין של מחפש בגינוייה דמלכא. התורה פותחת: "העקר הוא האמונה וצריך כל אחד לחפש את עצמו ולחזק את עצמו באמונה". ובאות ט"ז אומר רבינו: "כי באמת צריכין דיקא לסלק את המח, פי צריכין להשליך כל החכמות ולעבד את ה' בפשיטות".

אחת המצוות בפרשה שלנו זו מצוות הצדקה. וזה כתוב בפרק ט"ז, "פתח תפתח את ידך לאחיך לעניף וגו'" מסביר רבינו בתורה ד' (ח"ב) על הפסוק האמור באליהו הנביא (מלכים א' יז, ד) "ואת הערבים צייתי לכלבלבך", כשאדם נותן צדקה הוא צריך לכוון שהוא נותן את הצדקה בגלל שהקב"ה ציווה ולא בגלל שהוא מרחם על העני, כי מי שנותן צדקה בגלל שמרחם על העני, אז הוא נתן את הצדקה בשביל עצמו, כדי להרגיש טוב, וגם כן גוי כשרואה אדם עני מסכן הוא ירחם עליו ויפתח את היד ויתן לו צדקה, אבל הוא לא עושה את זה לכבוד הקב"ה. אנחנו צריכים לתת צדקה דוקא לכבוד הקב"ה, ולא לשום כוונה אחרת, ולכן הקב"ה ציווה את העורבים לכלכל את אליהו ה הטבע של העורב הוא אכזרי אפילו על ילדיו, הוא לא מרחם, כמו שכתוב בפסוק (תהלים קמו, ט): "לבני ערב אשר יקראו", למה הם קוראים? אז כתוב בגמ' (כתובות דף מט:) שכשהבן של העורב נולד הוא לא שחור כל כך כמו האבא ואז האבא חושב שזה לא הבן שלו, (ורק כשהם גדלים הנוצות שלהם נהיות שחורות כעורב), ולכן הוא לא נותן לו לאכול ומתאכזר עליו, מה עושה הקב"ה מוציא להם תולעים מתוך צואתם, כדי שיהיה להם מה לאכול. וזה הפסוק "לבני ערב אשר יקראו".

והקב"ה ציווה שאפילו העורבים שאינם זנים את הילדיהם שהם אלו שיוזנו את אליהו הנביא. ולמה? כי עיקר מצוות הצדקה הנקודה שלה שאתה נותן את הצדקה לכבוד הקב"ה בלבד, וכן בכל מצוה שעושים צריך לקיים אותה רק בגלל שהקב"ה ציווה. וזה מה שאומר רבינו: "כי באמת צריכין דיקא לסלק את המח, פי צריכין להשליך כל החכמות ולעבד את השם בפשיטות". וזהו אחד היסודות שרבינו לימד אותנו לעבוד את הקב"ה בפשיטות. מה זה לעבוד את הקב"ה בפשיטות? בגלל שהקב"ה ציווה. ואני עושה בלי שום טעם ושכל והיגיון.

כל שמעשיו מרבין מחכמתו ותמימותו מתקיימת. למה?

יג. אומר רבינו: "כי צריך שיהיו מעשיו מרבין מחכמתו" (אבות ג, ט) – רבינו מחדש פה פשט יפה במשנה באבות שאומרת: "כל שמעשיו מרבין מחכמתו, חכמתו מתקיימת. שואלים המפרשים, איך יכול להיות שמעשיו מרובים מחכמתו, הרי אם אתה לא יודע הלכות שבת, איך תקיים מצות שבת? וא"כ מה פירוש שמעשיו מרובין מחכמתו הרי כדי לקיים מצוה אני צריך ללמוד אותה?

ומסביר רבינו: שהכוונה שברגע שאתה עושה את מעשה המצוה אתה צריך לזרוק את כל החכמות, ולעשות את המצוה רק בגלל

מתי צריך לעשות את עצמו אפי' כמשוגע בשביל עבודת ה'?

טו. אומר רבינו: "וצריך אפלו להתנהג ולעשות דברים, שנקראו כמשוגע בשביל עבודת ה', בבחינת (משלי ה, יט): "באהבתה תשגה תמיד", שבשביל אהבת השם, צריכין לעשות דברים הנראין כשגעון כדי לעשות מצוותיו ורצונו יתברך". עכ"ל. כעת הגענו לשיטת נובהרדוק. הסברנו ששיטת סלבודקה זה: "בנים אתם לה' אלוקיכם", שצריך להתנאות כמו בן של מלך, כל זמן שהתנאות הזאת היא לא סתירה לעבודת השם, אבל אם ההתנאות הזאת מפריעה לך לעבודת השם, כי זה לא נאה לך, למשל להסתובב עם טלית ותפילין כשאתה הולך לבית הכנסת, או לא נאה לך לעסוק בצורכי שבת ולהתלכלך בעבודה לכבוד שבת, זה כבר בחינה של "באהבתה תשגה תמיד". צריך לשלב בין השיטות האלו, ואנחנו כל הזמן צריכים ללכת בין הטיפות, מצד אחד נכון שאנחנו 'בנים של מלך' נקיים, נאים ויפים, ומצד שני מה שנוגע לעבודת השם אנחנו מוכנים אפילו להתבזות בשביל המצוות.

מה הסיפור שקדם לזה? כתוב בחיי מוהר"ן (אות מ"א) בשנת תק"ע רבינו הלך ברה"ל לעשות תשליך בנהר, ולפני כן ירד גשם והאדמה היתה מאוד מחליקה, ורבינו החליק בשעת התשליך על הבוץ, וכל הבגד הלבן והיפה שלבש בראש השנה, כולו התלכלך בבוץ. וכמה שעות אחר כך, כשרבינו אמר תורה, הוא הכניס את הענין הזה פה, ואומר: "שבשביל אהבת השם צריכין לעשות דברים הנראין כשגעון כדי לעשות מצוותיו ורצונו יתברך. כי צריכין להתגלגל בכל מיני רפש וטיט בשביל עבודת ה' ומצוותיו יתברך". ואומר רבי נתן, "ואחר כך נכלל זו בתורה בדרך נפלא שלא נשמע מעולם, שצריך לגלגל עצמו בכל מיני רפש וטיט כדי לעשות נחת רוח לאביו שבשמים, ומה שזוכים ע"י זה, כל זה רבינו כלל את מה שקרה לו כמה שעות קודם, שהוא התגלגל ברפש וטיט בשביל לקיים את מנהג התשליך שזה לא חיוב, אבל בשביל לעשות נחת רוח להשם יתברך שווה וכדאי להתגלגל ברפש וטיט.

ע"י עבודה בפשיטות ותמימות זוכה לגניזא דמלכא

יז. עוד אומר רבינו: "ואזי כשאהבתו חזקה כל כך להשם יתברך עד שמסלק כל חכמתו, ומשליך עצמו לרפש וטיט בשביל עבודתו יתברך כדי לעשות לו יתברך איזה נחת, אזי הוא טובה להמחין כי אזי זוכה להשיג אפלו מה שהוא למעלה מהמחין, מה שגם משה בחייו לא השיג היינו בחינת: "צדיק ורע לו, רשע וטוב לו" עכ"ל. וכעת נראה איך הכול מתקשר. השאלה הכי קשה לאדם זה: "למה דרך רשעים צלחה", "צדיק ורע לו, רשע וטוב לו"? וזו שאלה שמשא רבינו שאל, כמובא בברכות (ו' ע"א) ושם אומר רבי מאיר שהקב"ה לא השיב למשה רבינו על השאלה למה צדיק ורע לו רשע וטוב לו. אך אומר רבינו, שמי שזוכה להגיע לנקודה הזאת להתלכלך ברפש ובטיט, בבחינת "באהבתה תשגה תמיד" הוא זוכה להבין גם מה שהוא מעל המחין, כי במחין ובשכל אי אפשר להבין את השאלה, למה צדיק ורע לו, רשע וטוב לו, רק אם עובד את השם למעלה מטעם ודעת בפשטות בתמימות בלי שכל, זוכה

לחכמה כזו להבין למעלה מהמחין, וגם יכול להבין את הענין של "צדיק ורע לו רשע וטוב לו".

ואומר רבינו: "שזה בחינת עוות המשפט, כי זה נראה כעוות הדין ח"ו (הנהגה כזו), שגם משה בחייו לא השיג זאת, היינו גם כשהמחין בשלמות ואינו נסתלק, (רבינו מדמה את משה למחין ואת פטירת משה לסילוק המחין, ולכן 'משה' פירושו שאדם נמצא במחין שלמים) – שזה בחינת משה בחייו, כי הסתלקות המחין בחינת שינה זה בחינת הסתלקות משה פנ"ל. **וקיום המחין**, בעת שהמחין קיימים ואינם נסתלקין, זה בחינת משה בחייו, וגם אז אין יכולין להשיג השגה פנ"ל, מפני מה יש צדיק ורע לו וכו', **אבל על ידי שאהבתו חזקה כל כך להשם יתברך** שמשליך ומגלגל עצמו ברפש וטיט בשביל עבודתו יתברך, ועושה עבודתו כעבד ממש בשביל אהבתו יתברך, אזי **זוכה להשיג גם מה שבחינת משה בחייו דהינו בעת קיום המחין אין יכולין להשיג דהינו צדיק ורע לו, רשע וטוב לו**".

רבינו מסביר בתורה רע"ה, שכשאדם זוכה להבין את השאלה הזאת, כלומר שהוא זוכה לחפש בגניזא דמלכא כבר בחיים חיותו. אע"פ שאמרנו שבדרך כלל רק אחרי הפטירה כשאדם נעשה חופשי מן המצוות, הוא זוכה לחפש בגניזא דמלכא, אבל מי שזוכה לעשות עבודה עבד לקב"ה, והוא לא מחפש טעם, אלא עובד את הקב"ה בפשיטות ובתמימות, עד כדי כך שהוא מוכן אפילו להתבזות ברפש וטיט לכבוד הקב"ה, אז הקב"ה נותן לו לחפש בגניזא דמלכא כבר בחיים חיותו. וזו הדרך להשיג השגות.

כולנו יודעים שכל התורות של רבינו זה השגות פלאיות שזכה רבינו להשיג, שהוא קיבל ברוח הקודש, זה נקרא לחפש בגניזא דמלכא כבר בחיים חיותו, שאדם זוכה כשהוא חי לחפש את האוצרות, והוא מחדש חידושים ששייכים לעולם הבא שלו.

המעלה הכי גדולה היא בן שעובד את אביו כמו עבד

יח. ורבינו ממשיך: "כי יש בחינת בן, שהוא מחפש בגניזא דמלכא, כמו בן, (זוהר בהר קי"א): ויש בחינת עבד, שאין לו רק לעשות עבודתו שנתנו לו, ואסור לו לשאל שום טעם וחקירה על עבודתו כי הוא מחיב רק לעשות את שלו, היינו עבודתו שנתנו לו לעשות", מה זה בחי' בן, ומה זה בחי' עבד? כבר הבאנו את הזוהר, 'בן' – זה שלומד סתרי תורה, ולכן הוא זוכה לחפש בגניזא דמלכא כבר בחייו, והוא מבין טעמי המצוות אמיתיים (מה שגילה האר"י ז"ל והזוהר לפי פנימיות התורה), אבל יש עבודה של עבד שהוא עובד בפשיטות בלי לדעת שום דבר. ורבינו אומר מה המעלה הכי גדולה? "אבל יש בן, שהוא אוהב כל כך את אביו עד שמחמת האהבה הוא עושה מעשה עבד, מה שעבד פשוט צריך לעשות והולך וקופץ בתוך בתוך הסוללות הגדולה (שקורין פאסי), קשרי המלחמה".

המעלה הכי גדולה זה להיות בן שעושה לאביו עבודת עבד. אני בן, ופרוסים לפני גניזא דמלכא, אבל אני עושה את העבודה של העבד. "ומגלגל עצמו בכל מיני רפש וטיט כדי לעשות נחת רוח לאביו, מה שאפלו עבד פשוט לא היה עושה עבודתו כאלו. ואזי כשאביו רואה אהבתו החזקה כל כך – עד שמשליך עצמו לעבודתו

אבל אני מוכן לעשות לקב"ה גם את העבודה של עבד. וזו המעלה הכי גדולה.

רבי נחמן מטשרין, (תלמידו הגדול של רבי נתן) היה באותו הדור הרב הכי גדול בברסלב, היה ענק שבענקים, ואפילו ה'מתנגדים' קראו לו 'ספר תורה חי'. אבל כשהוא היה מגיע לאומן לראש השנה, הוא היה אומר: 'השארתי את הרבינות בטשעריק, ואפילו אם היו באים לשאול אותו שאלות בהלכה, הוא לא היה עונה. ופעם אחת באה אליו שאלה בענייני טרפות, אז אמר שישאלו את העגלון, שהיה תלמיד חכם, אל תשאלו אותי. ולמה? אצל רבינו הקדוש אני שווה בין שווים, אני לא רוצה שום שררה וכבוד. וזה גם כן בחינה של בן שעושה מעשה עבד. כשנוסעים לראש השנה נדחסים ויש עומס, וישנים בדירות לא דירות, וגם 'בית מלון' יודעים מה מעלתו, וזה בחינה שאדם מוכן לעשות עבודת עבד לכבוד הקב"ה, וזה עצמו כבר כרטיס כניסה לתיקון עיוות המשפט לראש השנה, שאני מוכן לעבור את הקב"ה בבחינת "באהבתה תשגה תמיד", לא נוח לי לא טוב לי, טוב יותר בבית שלי עם המשפחה שלי, אני מוכן להצטמצם, ללכת להתבזות, כי לפעמים יש ממש בזיונות בדרך, ובכל זה אתה נחשב כבן שעושה עבודת עבד. מה אתה מרוויח? "וחמלתי עליהם כפאשר יחמל איש על בנו העבד אתו", והוא זוכה לקבל את החמלה של הקב"ה ולעבור את יום הדין של ראש השנה.

עיקר התשובה שישמע בזיונו וידום וישתוק

כ. וזה גם כן הנקודה של תורה ו' יוקרא את יהושע', שרבינו מסביר "שעיקר התשובה ישמע בזיונו וידום וישתוק", כי אף על פי שלא ראוי לי להתבזות, בכל אופן אני שומע את הביזיון שלי ושותק, ואני מוכן לקיים: "באהבתה תשגה תמיד", ולקבל ביזיונות ובושות. תמיד אנחנו אומרים שהמקום שבו אדם הכי הרבה ישמע ביזיונו וישתוק זה בבית שלו, עם בני ביתו, כי ברחוב בין האנשים הרבה פעמים אתה מעדיף לשתוק, כי אתה מעדיף שלא לקבל מנה אחת אפיים, או שלא נעים לך, יש לך הרבה סיבות למה לשתוק אבל בבית לרוב הגבר יכול לענות ולהחזיר פי שניים, וברגע שהוא שומע ביזיונו ודומם ושותק, הוא זוכה לתשובה. כי הרבה פעמים אנשים מכובדים לא מקבלים ביזיונות ברחוב, או בבית הכנסת וכו', אבל בבית תמיד יש את ההזדמנויות של ישמע ביזיונו וידום וישתוק, וכל מי שהוא ברסלב, שמחכה לקיים את הענין של תורה ו', באמת עדיף לו לקבל את הביזיונות בבית שזה יותר בחוג המשפחה בשקט, מאשר לקבל אותם בחוץ, וזו גם כן ההכנה של ראש השנה, להיות בן שעושה עבודת עבד. ואז הקב"ה חומל עלינו, ובזכות זה נקבל את כל המתנות הטובות של ראש השנה. ונסיים בתפילה שנוכח בעז"ה להיות בראש השנה של רבינו, נתאמץ על הדבר זה, ושנוכח כולנו להיות ביחד מאוחדים.

שבת שלום ומבורך עריכה: ליאור גבע

(מוקדש לע"נ צביה בת סאלם - צדוק בן צאלח - חיים בן מוסא ז"ל ת.נ.צ.ב.ה)
לעילוי נשמת אברהם פואד בן אילנה הלה ז"ל / ולעילוי נשמת: חממה בת סאלם ז"ל)

גמור בשביל אהבתו, אזי הוא מגלה לו גם מה שאין נמסר אפלו לבן. כי אפלו הבן, שהוא מחפש בגנאי דמלקא, אף על פי כן יש מקומות שגם הבן אסור לפנס לשם, הינו שיש השגות, שגם הבן אינו משיג אותם, אבל על ידי שהבן מסלק כל חכמתו ומשליך עצמו לעבדות פנ"ל, על ידי זה אביו מרחם עליו ומגלה לו מה שאינו נמסר אפלו לבן, הינו שנתגלה לו בחינת צדיק ורע לו, רשע וטוב לו שגם משה בחייו לא השיג זאת". כלומר, להשגה הגבוהה הזאת זוכה רק מי שעובד את הקב"ה כמו עבד אפילו שהוא בן.

ואומר רבינו: וְהוּבַח בְּחִינַת (מלאכי ג, י): "וחמלתי עליהם כפאשר יחמל איש על בנו העבד אתו", "העבד אתו" - דיקא, הינו בחינת בן שמשליך עצמו לעבדות, שמשלק כל חכמתו ועושה מעשה עבד. וְהוּבַח: "בנו העבד אתו", הינו בן שעושה מעשה עבד פנ"ל, על ידי זה 'וחמלתי עליו', כי על ידי זה ה' יתברך מרחם עליו מחמת שרואה אהבתו חזקה כל כך ומראה ומגלה לו בחינת 'צדיק ורע לו, רשע וטוב לו'. וזה מתקשר עם הענין של "בנים אתם לה' אלוקים", כי מצד אחד אדם רואה שהוא בן של הקב"ה, אבל ח"ו נפטר לו קרוב ונעשה לו רע, בבחינת 'צדיק ורע לו'. אבל כשאדם לא מתגודד, ולא עושה קרחה, בזה הוא מראה שהוא מאמין שכל מעשה ה' הוא לטובה, והוא מסתדר עם שאלת צדיק ורע לו רשע וטוב לו, כי ברור לו שכל מה שהקב"ה עושה הכול זה רק לטובה.

עיקר זמן תיקון המשפט הוא בראש השנה

יט. אומר רבינו: "וְהוּבַח בְּחִינַת תְּקוּן הַמִּשְׁפָּט, כי זוכה להשיג צדיק ורע לו, רשע וטוב לו שזה נראה כעוונת המשפט, ועכשיו כשזוכה להשיג ולהבין זאת, זה בחינת 'תקון המשפט', נמצא שעל ידי רבי אמת עם תלמידים, נעשין ונתתקנין כל הבחינות הנ"ל וכו'. עיקר הענין של 'תיקון המשפט' זה הענין של ראש השנה שהוא יום המשפט, ולכן אנחנו צריכים לבוא ולתקן את המשפט, שהמשפט יהיה לטובתנו. אנחנו אומרים בראש השנה: "היום הרת עולם היום יעמיד במשפט כל יצורי עולם, אם כבנים אם כעבדים אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים, אם כעבדים עינינו לך תלויות עד שתחננו ותוציא לאור משפטנו קדוש". לרוב מפרשים 'אם כבנים אם כעבדים' אבל כאן אנחנו מבינים שגם 'אם כעבדים' זה מעלה, והכוונה, אם כבנים שעובדים את הקב"ה כעבדים, עינינו לך תלויות עד שתוציא לאור משפטנו. כלומר אם זכינו לזאת אז נעשה תיקון המשפט, ויכולים לעבור את הדין של ראש השנה.

אנחנו נמצאים תוך 40 יום לראש השנה הקדוש, וכל אחד רוצה את העו"ד הכי טוב, את הנקודה הכי טובה שתעזור לו לעבור את המשפט, ושיהיה לו 'תיקון המשפט'. רבינו מגלה שכדי להגיע לתיקון המשפט, שלא יהיה ח"ו את הבחינה של צדיק ורע לו, שזה עיוות המשפט, ושיהיה לו בחינה של 'צדיק וטוב לו', זה ע"י שאתה עובד את הקב"ה בשני דברים: א. עובד את הקב"ה בבחי' שמעשיו מרובים מחכמתו, שאני מסלק את החכמה שלי בשעת העבודה - וזה בחינת עבד. ב. אני בן, "בנים אתם לה' אלוקים",